

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

เรื่อง "ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อประสิทธิภาพการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่" ผู้ศึกษาวิจัยได้ตั้งสมมติฐานหลักว่า "ปัจจัยพื้นฐานภาวะผู้นำที่ดีของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีผลทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพมาก" และสมมติฐานรองคือ

- 1.กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุมากกว่าจะมีภาวะผู้นำดีกว่าผู้มีอายุน้อย
- 2.กำนันและผู้ใหญ่บ้านเพศชายจะมีภาวะผู้นำดีกว่าเพศหญิง
- 3.กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีภาวะผู้นำดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ
- 4.กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจจะมีภาวะผู้นำดีกว่าผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร
- 5.กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้มากกว่าจะมีภาวะผู้นำดีกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย

จากเรื่องและสมมติฐานข้างต้น มีประเด็นที่ควรพิจารณา 2 ประการดังนี้
ประการแรกปัจจัยพื้นฐานภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.

ประการที่สอง การทดสอบประสิทธิภาพการบริหารงานอบต. จากความพึงพอใจของประชาชน

ประการแรก **ปัจจัยพื้นฐานภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.**

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่สำคัญสามประการกล่าวคือมีบทบาทของการเป็นตัวแทนประชาชน เป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกโดยตรงจึงต้องเป็นผู้ดูแลทุกข์สุขและผลประโยชน์ของราษฎรในตำบลและหมู่บ้านที่รับผิดชอบนอกจากนี้ยังมีบทบาทของการเป็นตัวแทนของทางราชการอันเป็นบทบาทหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการและกลายเป็นจักรกลที่สำคัญของการปกครองในราชการส่วนภูมิภาค ท้ายสุดคือบทบาทของการเป็นผู้นำชุมชน

ซึ่งเป็นผู้นำตามธรรมชาติ (Natural Leader) มีฐานะบทบาททางสังคมเด่นกว่าบุคคลอื่นซึ่งไม่เป็นแต่เพียงผู้นำทางราชการ (Legal Leader) แต่ยังเป็นผู้นำทางสังคมด้วย (Social Leader)

เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี พร้อมไปกับการปฏิบัติงานร่วมกับอบต. ซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดกำนันผู้ใหญ่บ้านจึงอยู่ในฐานะผู้สวมนหมวกสองใบนอกจากเป็นเจ้าพนักงานปกครองที่ต้องดูแลความสงบเรียบร้อยในตำบลแล้วยังอยู่ในฐานะนักพัฒนาตำบลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อันเป็นอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งบทบาทที่ซ้อนทับกันนี้จะสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดย่อมเกิดจากปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งแต่การศึกษาในประเด็นภาวะผู้นำว่ามีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารงานหรือไม่ และค้นหาปัจจัยพื้นฐานของการมีภาวะผู้นำ

“ ภาวะผู้นำ ” มีนักวิชาการให้ความเห็นมากมายแต่ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่าภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำคือการที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการโดยใช้กระบวนการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ทั้งนี้ปัจจัยพื้นฐานของภาวะผู้นำ ผู้ศึกษาวิจัยได้อ้างอิงมาจากคุณลักษณะผู้นำของ Ralph Stogdill ที่จำแนกออกเป็น 6 ประเภทคือ คุณลักษณะทางกายภาพ , ภูมิหลังทางสังคม , สถิติปัญญาความรู้ความสามารถ , บุคลิกภาพ , ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน และลักษณะต่าง ๆทางสังคม โดยได้กำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัยได้ 5 ประการคือ

- 1.เพศ
- 2.อายุ
- 3.การศึกษา
- 4.อาชีพ
- 5.รายได้

ปัจจัยพื้นฐานดังกล่าวจะมีผลหรือมีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำหรือไม่เป็นประเด็นของเรื่องที่ได้ทำการศึกษาวิจัย

ในประการที่สอง การทดสอบประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.โดยกำนันผู้ใหญ่บ้าน

จากคำนิยามผู้ศึกษาวิจัยได้นิยามคำศัพท์คำว่าประสิทธิภาพคือการบริหารงานโดยถือหลักประโยชน์ ประหยัดสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางแผนไว้และที่สำคัญคือการสร้างความพึงพอใจ ให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ ทั้งนี้เพราะประชาชนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการ

บริหารงานอบต. ดังนั้นทัศนคติของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต. โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในแง่ความพึงพอใจมากหรือน้อยจึงเป็นประเด็นของเรื่องที่ได้ทำการศึกษาวิจัย

ในบทนี้ ผู้ศึกษาวิจัยจะได้นำเสนอสรุปผลการศึกษาวิจัย เปรียบเทียบผลการวิจัย และข้อเสนอนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการทอแบบสอบถาม กลุ่มประชากรเป้าหมายคือ กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 101 คน กลุ่มประชาชน จำนวน 220 คน โดยกำหนดปัจจัยพื้นฐานของบุคคลในเรื่อง เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เป็นตัวแบบที่ทำการศึกษา ได้ผลสรุปดังนี้

5.1.1 ทศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อภาวะผู้นำของตนเองในภาพรวม

ทัศนคติต่อภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยการวิเคราะห์จากคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของผู้ตอบแบบสอบถามกับคะแนนเฉลี่ยที่กำหนดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 52 คน คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามได้คะแนนเฉลี่ย 41 คะแนน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่กำหนดอยู่ที่ 30 คะแนน คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจึงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนถึง 11 คะแนน แสดงว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีภาวะผู้นำสูงกว่าที่กำหนดในแบบสอบถามและเมื่อพิจารณาจากทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อภาวะผู้นำของตนเองโดยจำแนกตามกลุ่มของทัศนคติได้สามกลุ่มคือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นกลุ่มแสดงภาวะผู้นำระดับต่ำ อยู่ในช่วงคะแนน 10-23 คะแนน ไม่มีผู้ใดตอบแบบสอบถามได้คะแนนต่ำในกลุ่มนี้เลย กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มแสดงภาวะผู้นำระดับกลางอยู่ในช่วงคะแนน 24-37 คะแนนมีผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนรวมในกลุ่มนี้จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5ส่วนกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มแสดงภาวะผู้นำระดับสูงอยู่ในช่วงคะแนน 38-50 คะแนน มีผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนรวมในช่วงนี้มากถึง 45 คน คิดเป็นร้อยละ 85 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 52 คน ผลจากการวิจัยนี้พอสรุปได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสรรภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำในระดับสูง (ดูตารางที่ 4.3.1)

5.1.2 ทศนคติของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต. ในภาพรวม

ทัศนคติของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.โดยการวิเคราะห์จากคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 152 คน คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามได้คะแนนเฉลี่ย 40 คะแนน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่กำหนดอยู่ที่ 30

คะแนน คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจึงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนถึง 10 คะแนน แสดงว่าประชาชนในเขตอำเภอสารภีมีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต. และเมื่อพิจารณาทัศนคติของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.โดยจำแนกตามกลุ่มของทัศนคติได้สามกลุ่มคือกลุ่มที่หนึ่งเป็นกลุ่มแสดงความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.ในระดับต่ำ อยู่ในช่วงคะแนน 10-23 คะแนน มีผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนรวมอยู่ในกลุ่มนี้เพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มแสดงความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.ในระดับปานกลาง อยู่ในช่วงคะแนน 24-37 คะแนน มีผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนรวมอยู่ในกลุ่มนี้ จำนวน 47 คนคิดเป็น ร้อยละ 30.9 ส่วนกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มแสดงความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.ในระดับสูง อยู่ในช่วงคะแนน 38-50 คะแนน มีผู้ตอบแบบสอบถามได้คะแนนรวมอยู่ในกลุ่มนี้มากถึง 104 คนคิดเป็น ร้อยละ 68.4 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 152 คน ผลจากการวิจัยนี้พอสรุปได้ว่าประชาชนในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจในประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.อันเนื่องมาจากการบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับสูง (ดูตารางที่ 4.7.1)

5.1.3 ปัจจัยที่ศึกษาและผลการศึกษา

จากแบบสอบถามของกำนันและผู้ใหญ่บ้านพบว่าปัจจัยพื้นฐานทั้ง 5 ประการ คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีใช้ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านแต่อย่างใด ดังนี้

5.1.3.1 เพศ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศในจำนวนทั้งสิ้น 62 คน เป็นเพศชาย 57 คน คิดเป็นร้อยละ 91.9 เป็นเพศหญิง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ผลการวิจัยพบว่าไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิงต่างมีทัศนคติต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานอบต.ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าเพศมิใช่ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของบุคคล (ดูตารางที่ 4.1.1)

5.1.3.2 อายุ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มอายุในจำนวนทั้งสิ้น 59 คนจัดกลุ่มอายุได้ 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มอายุไม่เกิน 45 ปี	จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 39
(2) กลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไป	จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 61

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มอายุทั้งสามกลุ่มต่างมีทัศนคติต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานอบต.ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าอายุมิใช่ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของบุคคล (ดูตารางที่ 4.1.6)

5.1.3.3 การศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มการศึกษา ในจำนวนทั้งสิ้น 62 คนจัดกลุ่มการศึกษาได้ 5 กลุ่ม คือ

- (1) กลุ่มการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3
- (2) กลุ่มการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6
- (3) กลุ่มการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6
- (4) กลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.2
- (5) อื่น ๆ จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.2

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มการศึกษาทั้งห้ากลุ่มต่างมีทัศนคติต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานอบต. ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าระดับการศึกษามีใช้ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของบุคคล (ดูตารางที่ 4.1.2)

5.1.3.4 อาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มอาชีพในจำนวนทั้งสิ้น 60 คนจัดกลุ่มอาชีพได้ 3 กลุ่ม คือ

- (1) กลุ่มประกอบอาชีพส่วนตัว จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3
- (2) กลุ่มเกษตรกร จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3
- (3) กลุ่มอื่น ๆ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มอาชีพทั้งสามกลุ่มต่างมีทัศนคติต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานอบต. ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าอาชีพมีใช้ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของบุคคล (ดูตารางที่ 4.1.3)

5.1.3.5 รายได้

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มรายได้ ในจำนวนทั้งสิ้น 54 คน จัดกลุ่มรายได้ได้ 2 กลุ่ม คือ

- (1) กลุ่มรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13
- (2) กลุ่มรายได้ 3,000 บาทขึ้นไป จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 87

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มรายได้ทั้งสองกลุ่มต่างมีทัศนคติต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานอบต. ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าระดับรายได้มีใช้ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของบุคคล (ดูตารางที่ 4.1.6)

5.1.4 ผลจากการทดสอบแบบสอบถามกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วยตารางไขว้ (Crosstab)

5.1.4.1 การศึกษามีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติในเรื่องความสามารถของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขประนีประนอมข้อพิพาทยามเมื่อลูกบ้านเกิดความขัดแย้ง โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 57 คน จัดกลุ่มการศึกษาได้ 2 กลุ่มคือ

(1) กลุ่มการศึกษาต่ำกว่าระดับอนุปริญญาจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 93

(2) กลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7

ผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษาของทั้งสองกลุ่มต่อเรื่องความสามารถของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขประนีประนอมข้อพิพาทยามเมื่อลูกบ้านเกิดความขัดแย้งที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปัจจัยเกี่ยวกับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเรื่องความสามารถของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขประนีประนอมข้อพิพาทยามเมื่อลูกบ้านเกิดความขัดแย้ง (ดูตารางที่ 4.6.1)

5.1.4.2 อาชีพมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติในเรื่องการเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 49 คน จัดกลุ่มอาชีพได้ 2 กลุ่มคือ

(1) กลุ่มประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 51

(2) กลุ่มเกษตรกร จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 49

ผลการวิจัยพบว่าอาชีพของทั้งสองกลุ่มให้ทัศนคติต่อเรื่องการเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าปัจจัยเกี่ยวกับอาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเรื่องการเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ดูตารางที่ 4.6.6)

5.1.4.3 รายได้มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติในเรื่องการไม่แสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับกลุ่มหรือเพื่อนร่วมงาน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 51 คน จัดกลุ่มรายได้ได้ 2 กลุ่มคือ

(1) รายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12

(2) รายได้ 3,000 บาทขึ้นไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 88

ผลการวิจัยพบว่ารายได้ของทั้งสองกลุ่มให้ทัศนคติต่อเรื่องการไม่แสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับกลุ่มหรือเพื่อนร่วมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าปัจจัยเกี่ยวกับรายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเรื่องการไม่แสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับกลุ่มหรือเพื่อนร่วมงาน (ดูตารางที่ 4.6.8)

5.1.5 ผลจากการทดสอบแบบสอบถามประชาชนด้วย การทดลองหาค่าความสัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้หลักการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

จากแบบสอบถามของประชาชนพบว่าปัจจัยพื้นฐานทั้ง 5 ประการคือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้มีปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานอบต. 2 ปัจจัยด้วยกันคือ ปัจจัยอาชีพและระดับการศึกษาส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อทัศนคติในเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานอบต. 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยเพศ อายุ และรายได้ ดังนี้

5.1.5.1 การศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มการศึกษาในจำนวนทั้งสิ้น 150 คน จัดกลุ่มการศึกษาได้ 4 กลุ่มคือ

- (1) กลุ่มการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 32
- (2) กลุ่มการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 29
- (3) กลุ่มการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16
- (4) กลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 23

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มการศึกษาทั้งสี่กลุ่มให้ทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนในเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.โดยที่กลุ่มการศึกษาระดับประถมศึกษามีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.มากกว่ากลุ่มการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กลุ่มการศึกษาระดับอนุปริญญาและกลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปตามลำดับ (ดูตารางที่ 4.10.1)

5.1.5.2 อาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มอาชีพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มการศึกษาในจำนวนทั้งสิ้น 150 คน จัดกลุ่มการศึกษาได้ 3 กลุ่มคือ

- (1) กลุ่มประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 44
- (2) กลุ่มเกษตรกร จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 31
- (3) อื่น ๆ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 25

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอาชีพทั้งสามกลุ่มให้ทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าอาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนในเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.โดยที่กลุ่มเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.มากกว่ากลุ่มประกอบธุรกิจส่วนตัวและกลุ่มอาชีพอื่นๆตามลำดับ (ดูตารางที่ 4.10.2)

5.1.6 จากการวิจัยพบว่าปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ เพศ, อายุ, การศึกษา, อาชีพ และรายได้ ไม่ใช่ปัจจัยที่กำหนดระดับภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถอธิบายได้ว่า

- ปัจจัยเพศ

เพศหญิงหรือเพศชายล้วนแล้วแต่มีความสามารถในการบริหารงานและสามารถมีภาวะผู้นำสูงได้ไม่ต่างกัน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันสังคมไทยเปิดกว้างให้โอกาสพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดอย่างชัดเจนว่าบุคคลมีความเสมอภาคไม่ว่าจะเพศ ภาษา ศาสนา หรือถิ่นที่อยู่อาศัย สอดคล้องกับผลการวิจัยข้อ 5.1.3.1

- ปัจจัยอายุ

พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำ แสดงว่าไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีอายุมากหรืออายุน้อยก็สามารถบริหารงานได้มีประสิทธิภาพได้เช่นเดียวกัน ดังเช่นที่เราเห็นในเวทีการเมืองระดับชาติที่ให้ความนิยม และให้ความสนใจแก่นักการเมืองรุ่นใหม่ ที่มีคุณภาพและมีอายุน้อย

- ปัจจัยการศึกษา

พบว่าการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำ นั่นคือไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีการศึกษาสูง หรือการศึกษาต่ำก็สามารถมีภาวะผู้นำสูงได้เช่นกัน ทั้งนี้เพราะตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านอาศัยความเคารพ เชื่อถือ และความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นเวลานานตลอดจนปัจจุบันการเรียนรู้ไม่ผูกขาดแต่ในตำราเรียน แต่มีสื่อต่าง ๆ มากมายที่ส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความรู้และเสริมประสบการณ์ชีวิตให้มากขึ้น

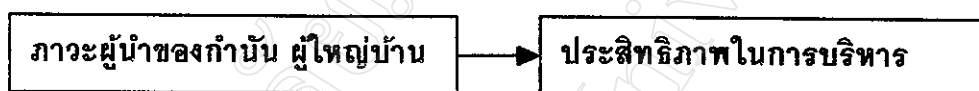
- ปัจจัยอาชีพ

พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำ แสดงว่าไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจหรือเป็นเกษตรกรก็สามารถมีภาวะผู้นำสูงได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมีความเสียสละส่วนรวมสูง ประกอบกับในภูมิภาคยังพบว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตรก็ยังมีมากจึงพบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านอาจจะประกอบอาชีพการเกษตรเช่นเดียวกับชาวบ้านแต่อาจจะมีฐานะดีกว่าชาวบ้านในชุมชนเดียวกัน ข้อยืนยันชัดเจนว่าจะมีอำนาจทางการเมืองสูงแต่ก็ช่วยสร้างคะแนนนิยมเพิ่มพูนอำนาจทางการเมืองได้มาก

- ปัจจัยรายได้

พบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำ นั่นคือไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีรายได้มาก หรือรายได้น้อย ก็สามารถมีภาวะผู้นำสูงได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามพบว่าแม้ปัจจัยทางเศรษฐกิจมิใช่จากการวิจัยของยุคศักดิ์ เอกอัคร

โดยสรุปเมื่อพิจารณาจากสมมติฐานหลักที่ว่าปัจจัยพื้นฐานภาวะผู้นำที่ดีของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีผลทำให้การบริหารงานอบต.มีประสิทธิภาพมากจะเห็นว่าผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานหลักที่ตั้งไว้ เนื่องจากการมีภาวะผู้นำไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานคือ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ อย่างไรก็ตาม อาจสรุปได้ว่าการที่กำนันผู้ใหญ่บ้านมีภาวะผู้นำสูงจะทำให้การบริหารงานอบต.มีประสิทธิภาพทั้งนี้สอดคล้องกับทัศนคติของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อภาวะผู้นำของตนเองในภาพรวมและโดยแบ่งแยกตามกลุ่มทัศนคติที่สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจในประสิทธิภาพการบริหารงานอบต.สูง อันเนื่องมาจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีระดับภาวะผู้นำสูง ดังจะสรุปเป็นModelดังนี้

และในส่วนสมมติฐานรองพบว่า

- 1.ไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีอายุมากหรือมีอายุน้อยก็ไม่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำ
 - 2.ไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ไม่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำ
 - 3.ไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีการศึกษาสูงหรือการศึกษาไม่สูงก็ไม่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำ
 - 4.ไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือมีอาชีพเกษตรกรรมก็ไม่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำ
 - 5.ไม่ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีรายได้มากหรือมีรายได้น้อยก็ไม่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำ
- ดังนั้นสมมติฐานรองที่ตั้งไว้จึงไม่สอดคล้องกับผลการวิจัย

5.2 เปรียบเทียบผลการวิจัยนี้กับผลการวิจัยอื่น ๆ

5.2.1 **สุเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม (2541 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาเรื่อง “ ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัด เชียงใหม่ ” ผลการศึกษาพบว่า

-ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการทำงานของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ

-ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ

-การศึกษาและอาชีพมีผลทำให้ประชาชนพึงพอใจต่อการทำงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .00 ตามลำดับ

ผลการศึกษาของสุเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม กับผลการวิจัยนี้เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างกันดังนี้

(1) เปรียบเทียบผลการวิจัยที่เหมือนกัน

ผลการวิจัยของสุเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริมซึ่งทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนผลการวิจัยนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ ต่างมีข้อสรุปที่ตรงกันว่าการศึกษาและอาชีพมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของบุคคล

(2) เปรียบเทียบผลการวิจัยที่ต่างกัน

ผลการวิจัยของสุเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม พบว่าโดยภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อการทำงานของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับน้อย แต่สำหรับผลการวิจัยนี้ได้ผลสรุปว่าประชาชนในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของอบต.สูง

5.2.2 **ยุติศักดิ์ เลกจักร (2523 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาในเรื่อง “ ผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่น : การศึกษากฎเฉพาะเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2522 ” พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ใหญ่บ้านมีส่วนช่วยสร้างคะแนนนิยมเพิ่มพูนอำนาจทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านได้มากแต่ฐานะทางเศรษฐกิจดีมิใช่ข้อยืนยันที่ชัดเจนว่ามีอำนาจทางการเมืองสูงอย่างเด่นชัดกว่าผู้ใหญ่บ้านคนอื่น ๆ สำหรับผลการวิจัยนี้ได้ผลสรุปว่ารายได้หรือปัจจัยทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผลการวิจัยทั้งสองจึงได้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน

5.2.3 ทิตยา สุวรรณขุ และรพี สุวรรณขุ (2510 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาในเรื่อง “กำนัน : บุคลิกภาพและทัศนคติ” พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าประชาชนทั่วไปในชุมชนนั้น ๆ และมีฐานะเป็นผู้นำที่แท้จริงในชนบท สำหรับผลการวิจัยนี้ได้ผลสรุปว่ารายได้หรือปัจจัยทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผลการวิจัยทั้งสองจึงได้ข้อสรุปต่างกัน

5.2.4 ประทีป จงสิบลธรรม (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาในเรื่อง “ผู้นำสตรีในการปกครองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีทั่วประเทศ พ.ศ. 2528 ” พบว่าการเป็นผู้นำทางการบริหารปกครองกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรีสามารถแสดงบทบาทได้ในหลายด้านทั้งการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเสริมสร้างความมั่นคงแก่ชุมชนงาน ป้องกันและปราบปรามโจรผู้ร้าย ซึ่งเป็นข้อพิสูจน์ยืนยันได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรี สามารถแสดงบทบาทความเป็นผู้นำในระดับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สำหรับผลการวิจัยนี้ได้ผลสรุปว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผลการวิจัยทั้งสองจึงได้ข้อสรุปที่ตรงกัน

5.2.5 สมิทธา จิตรดากกร (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาในเรื่อง “ภาวะผู้นำสตรีในการปกครองท้องถิ่นไทย” พบว่า สตรีที่เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นได้รับอิทธิพลจากปัจจัยเฉพาะตัว ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าสตรีที่เป็น ผู้นำจะใช้วิธีการใด การใช้พระเดชหรือการใช้พระคุณ การใช้ฐานะทางการเงิน หรือการใช้คุณธรรมต่างก็นำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลทางการปกครอง ทำให้ชุมชนมีการพัฒนา และมีความสงบร่มเย็นได้เช่นกัน สำหรับผลการวิจัยนี้ได้ผลสรุปว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผลการวิจัยทั้งสองจึงได้ข้อสรุปที่ตรงกัน

5.3 ขัลเสนอแนะ

อบต. เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เกิดจากพระราชบัญญัติสภาพตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในปัจจุบันมี อบต. ทั้งสิ้นประมาณ 7,000 แห่ง การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นกรณีศึกษา (Case Study) เฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นภาพสะท้อนภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และความพึงพอใจในประสิทธิภาพการบริหารงานของ อบต. เพียง 11 แห่ง หรือ 1 อำเภอเท่านั้น ดังนั้น ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านและความพึงพอใจในประสิทธิภาพการบริหารงานใน อบต. อื่น จะมีความแตกต่างตามปัจจัยพื้นฐานหรือไม่เพียงใด หรือผลการวิจัยจะสามารถใช้ได้กับ อบต. อื่นเพียงใด จึงเป็นเรื่องที่ชวน

ศึกษาต่ออย่างยิ่ง เพื่อเป็นการพิสูจน์ข้อสรุปผลการวิจัยว่ามีความถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งจะยังประโยชน์ต่องานด้านวิชาการและการกำหนดนโยบายของรัฐต่อไป

ผลการศึกษาในเรื่องนี้พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสารภีมีระดับภาวะผู้นำสูงแต่ปัจจัยเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำ ในด้านประชาชนพบว่าปัจจัยอาชีพและรายได้มีผลต่อทัศนคติในเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงาน อบต. แต่ในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าประชาชนในเขตอำเภอสารภีมีความพึงพอใจในประสิทธิภาพการบริหารงานอบต. อันเนื่องมาจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีระดับภาวะผู้นำสูง

จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนของประชาชนมีหน้าที่และภารกิจมากมายทั้งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และหน้าที่ทางสังคมแต่ค่าตอบแทนที่กำนันได้รับเพียงเดือนละ 2,400 - 3,200 บาท ส่วนค่าตอบแทนที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับเพียงเดือนละ 1,300 - 2,100 บาทต่อเดือนในขณะที่แรงงานขั้นต่ำได้เดือนละ 4,200 บาท จะเห็นได้ว่าค่าตอบแทนมีค่าน้อยมาก สวัสดิการอื่น ๆ ก็มีเพียงเล็กน้อยควรจะมีการ ปรับค่าตอบแทน และเพิ่มสวัสดิการให้เหมาะสมกับการหน้าที่

2. แม้ว่าตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมีค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่มากตามที่ได้กล่าวในข้อ 1 แต่จากการทบทวนวรรณกรรมก็พบว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญและมีการแข่งขันด้วยวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนใช้เงินจำนวนมากในการเลือกแต่ละครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติสามารถเอื้อประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้องตลอดจนกำนันผู้ใหญ่บ้านหลายคนมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองและผลประโยชน์ในระบบเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและอาจไปถึงระดับชาติ ดังเช่นการวิจัยของ ปกรณ์ สุวีวรรณ (2536:บทคัดย่อ) อรวรรณ ม่วงไหม (2540: บทคัดย่อ) และสันติ สวัสดิพงษ์ (2541: บทคัดย่อ) ที่เห็นว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีส่วนชักจูงใจและโน้มน้าวให้บุคคลในชุมชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสม นอกจากนี้กำนันผู้ใหญ่บ้านยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำชาวบ้าน ประท้วงหรือนำข้อร้องเรียนไปแจ้งยังส่วนราชการแต่น่าสังเกตว่าการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้ในเรื่องการปกครองแบบประชาธิปไตย กำนันผู้ใหญ่บ้านยังมีบทบาทไม่มากนัก ดังนั้นเห็นควรให้ภาครัฐควรเพิ่มการให้ความรู้ความเข้าใจและสอดแทรกทัศนคติที่ถูกต้องในการพัฒนาการเมืองการ ปกครองแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้สมกับคำกล่าวที่ว่า “ ตำบลเป็นรากฐานการพัฒนาประชาธิปไตย ”

3. แม้ว่าจะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีให้ชัดกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 285 โดยกำหนดให้สมาชิก อบต. ต้องมาจากการเลือกตั้งเท่ากับว่าแยกกำนันผู้ใหญ่บ้านในฐานะฝ่ายปกครองออกจากอบต. ซึ่งเป็นฝ่ายพัฒนาแต่ก็พบว่ากำนันซึ่งเป็นประธานกรรมการบริหารตามบทเฉพาะกาล เมื่อพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2542 แต่ก็พบว่ากำนันส่วนใหญ่จะได้รับเลือกให้เป็นประธาน กรรมการบริหารอีกครั้งแสดงว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านยังคงมีบทบาทสำคัญต่อ อบต. อย่างไรก็ตามเมื่อ สภามหาดไทยและต้องมีการเลือกตั้งใหม่จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะทำวิจัยต่อเนื่องว่ากำนัน และผู้ใหญ่บ้านภายหลังที่แยกออกจาก อบต. จะยังคงมีบทบาทหรือจะมีความสามารถในการประสานงานเพื่อประโยชน์ของตำบลอีกหรือไม่ เพียงใด

4. การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีลักษณะตัวแทนทางการเมืองและตัวแทนประชาชนจึงมี ลักษณะชนชั้นนำที่มีอำนาจ อิทธิพลแฝงอยู่ การแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ให้พ้นจากตำแหน่งในฝ่ายบริหารก็ควรที่องค์การบริหารส่วนตำบล จะแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาตำบล หรือประสานงานให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของอบต. ไม่ควร จะแยกการทำงานอย่างเด็ดขาด เพราะอาจเกิดความขัดแย้งในการทำงาน อันจะทำให้การทำงาน ไม่ราบรื่น กระทบต่อประโยชน์โดยรวมของประชาชน

5. แม้ผลจากการวิจัยจะพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เห็นด้วยต่อข้อความที่ว่า “ท่าน ติดตามข่าวสารบ้านเมืองทางวิทยุ , โทรทัศน์, หนังสือพิมพ์ , วารสาร หรือสื่ออื่น ๆ อยู่เป็นประจำ ทุกวัน” แต่พบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งในฐานะการเป็น ผู้นำจำเป็น ต้องอาศัยความรู้พื้นฐานที่สูงพอสมควร แม้ในระยะหลังปรากฏแนวโน้มว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านมี แนวโน้มรับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา แต่ทว่าก็หาได้เพียงพอไม่ เมื่อคำนึงถึงสภาพ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัญหาที่กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องเจอเป็น ปัญหาที่สลับซับซ้อนมากขึ้นไม่ใช่อาศัยแต่ความสามารถและปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้าแต่อย่างใด